

Lukker du også øjnene?

Læg budget og få råd til drømmene

Lån, forsikringer, abonnementer, vuggestueplads, a-kasse, benzin, nyt køleskab ... og så måtte drømmen om at flytte til noget større vente endnu et år. Læg budget og få råd. Det er faktisk ret nemt.

AF SIGNE ERIKSEN TONSBERG
ILLUSTRATION: TRINE BIRK
FOTO: ISTOCKPHOTO, COLOURBOX

Er tal kedelige? Vil du hellere lægge ti kilo vasketøj sammen end logge på netbank? Og er økonomi bare slet ikke dig? Så tør øjnene, siger eksperterne. Hvis du vil opnå dine drømme om at få råd til et større sted at bo, se verden eller få flere børn, er der nemlig ingen vej udenom at interessere sig for sin økonomi – og lægge et budget.

– Det er simpelthen umodent at lukke øjnene for sin økonomi. Hvis man er gammel nok til at få børn, så er man også gammel nok til at være en god rollemodel for sine børn og sørge for, at de ikke vokser op i fattigdom. Der er ikke andre udveje end at tage økonomien alvorligt, siger Mette Reissmann, der er økonomisk rådgiver og blandt andet kendt fra TV3-programmet Luksusfælden, hvor hun vejleder familier med ondt i økonomien.

Til gengæld er det ret nemt at få styr på tallene, når du først er i gang. Og faktisk er det ikke så meget, der skal til, før du har overblikket og kan arbejde MED din økonomi i stedet for IMOD den. I dagligdagen er det nogle få ting, der gør forskellen. Det allervigtigste er at lægge et budget, så du har overblik over kroner og ører. Det handler om at opliste alle dine indtægter og udgifter.

ET BUDGET ER LEVENDE

Når budgettet er lavet, skal det ikke bare i skuffen.

– Man skal se på sit budget som en dynamisk størrelse, for der

Kender du det?

INDKØBSDISCIPLIN. Følg din indkøbsseddel, og pas på luksusdiscount. Det kan være lige meget at handle i Netto eller Fakta, hvis du lægger spotvarer og tilbudsvare ned i vognen.

PRAL. Vær stolt, når du ikke bruger penge. Pral overfor venner og kolleger – ligesom du ville gøre, hvis det var løbetræning, det handlede om. "Jeg har slet ikke brugt nogen penge i denne her uge!"

BRUGT TIL BØRN. Køb børnetøj brugt – der er scoops at gøre.

sker jo hele tiden ændringer. Så kommer der SP-penge, så får man et barn til og dermed flere børnepenge eller så skifter man job og går op eller ned i indtægt. Derfor er det en god idé at kigge på budgettet mindst en gang om måneden. For mange handler det simpelthen om at vænne sig til, at tal ikke gør ondt, siger Mette Reissmann.

Alene det at se sin økonomi i øjnene og blive realistisk er et stort skridt på vejen til at få råd til det, du drømmer om.

– Først og fremmest, skal I gøre op med jer selv, hvad det er, I gerne vil. Vil I for eksempel prioritere at have hus og have, eller vil I →

BUDGET FRA BUNDEN:

Sådan får du overblik over kroner og ører

- Du kan lave budget på et papir eller i et regneark på computeren. Regnearket er smart, fordi det er let at justere, hvis nogle tal ændrer sig. Mange banker har også et budget i deres netbank, som du kan bruge.
- Find alle DINE PAPIRER frem – fra lønsedler og skattemappe på www.skat.dk til opgørelser, regninger og kvitteringer.
- Skriv alle DINE INDTÆGTER ned – efter skat. Det kan for eksempel være løn/SU/revalidering, børnepenge, børnebidrag (hvis du er skilt), boligtilskud, feriepenge, overskydende skat, bonus, pengegaver og arv.
- Skriv alle DINE FASTE UDGIFTER ned. Det kan for eksempel være husleje, el, vand, varme, licens, telefon, udgifter til daginstitution, ejendomsskat, transportudgifter, fagforening og a-kasse, forsikring, fritidsinteresser etc.
- Når du trækker alle dine faste udgifter fra indtægterne, har du det bankerne kalder DIT RÅDIGHEDSBELØB. Det er den pose penge, der er tilbage til for eksempel mad, tøj, toiletartikler, gaver, rejser – også kaldet de variable udgifter.
- Skriv alle DINE VARIABLE UDGIFTER ned. Det er for eksempel mad, tøj, fornøjelser, gaver, ferier og uforudsete udgifter.
- Det er en god idé at indregne en økonomisk buffer, så man har lidt penge på kontoen til uforudsete udgifter, som for eksempel hvis vaskemaskinen brænder sammen, eller man knækker en tand.
- Det er smart at SPARE OP. Selv 100 kroner om måneden løber op på sigt.
- Sæt dine PAPIRER I SYSTEM. Det giver overblik og sparer dig for tid – og penge. Når du gemmer dine kvitteringer, kan du altid gå tilbage til butikken, hvis varen er gået i stykker.

Kilde: Nordeas forbrugerekonom Ann Lehmann Erichsen og økonomisk rådgiver Mette Reissmann. I

Der er en masse småærgerlige udgifter, som er forbundet med at være rodet og henholdende, som man ret nemt kan spare sig selv for.

Ann Lehmann Erichsen, forbrugerøkonom

hellere have råd til biografure, luksusmad og lækkert tøj og så bo på lidt færre kvadratmeter? De færreste kan det hele, så det handler om at finde ud af, hvad der betyder mest for dig, siger Mette Reissmann.

Et af hendes bedste råd er at spare op til det, man gerne vil have – med undtagelse af fast ejendom.

– At låne til forbrug er simpelthen for dyrt i længden. Selv om økonomien er stram, kan de fleste spare 100 kroner op om måneden, og det bliver altså til 1.200 kroner om året, siger hun.

De fleste af de gældsplagede og overforbrugsramte familier, som hun rådgiver i tv-programmet Luksusfælden, er dybt ulykkelige og rådvilde, fordi deres gæld er vokset dem langt over hovedet.

– Det er mennesker, der har for måske 500.000 kroner i usikrede forbrugs lån. Pengene er brugt til ren daller. De har måske nye møbler og lækkert tøj, men i et større økonomisk perspektiv er de ting værdiløse, og de aner ikke, hvordan de skal betale pengene tilbage, siger hun.

FRA TUE TIL TUE

Hvis du begynder at frygte og ignorere rudekvarter med regninger eller smide uåbnede breve ud, så kan du være ret sikker på, at dit forhold til din økonomi er blevet usundt, påpeger Ann Lehmann Erichsen, der er forbrugerøkonom i Nordea.

– Så tager folk måske et kvik-fiks-forbrugs lån og forøger kassekredit, men det er noget skidt, for man hopper jo bare fra tue til tue i stedet for at tage fat om problemerne, siger hun.

I øjeblikket er et rekordstort antal danskere registreret som dårlige betalere i RKI-registeret. Over 200.000 mennesker eller mere end fem procent af os er registreret som dårlige betalere.

Ifølge Nordeas tal oplever fire ud af ti danskere, at de har haft rod i økonomien. Men der er mange penge at spare, ved ikke at være et rodhoved, forklarer Ann Lehmann Erichsen. Hvis du for eksempel har fået en parkeringsbøde, så betal den med det samme i stedet for at gemme den væk, fordi du er ærgerlig over, at du har fået den. Det

ender bare med, at du skal betale 100 kroner ekstra i rykkergebyr og bliver endnu mere ærgerlig.

– Der er en masse småærgerlige udgifter, som er forbundet med at være rodet og henholdende, som man ret nemt kan spare sig selv for, siger hun.

UMODNE DRØMME

Mette Reissmann ser primært to årsager i os selv til at lade vores forbrug løbe løbsk. Den ene årsag har afsæt i noget positivt. Det er, når vi køber løs under påskud af, at "vi lever kun en gang" eller "vi har jo lige modt hinanden, så nu skal vi hygge os". Den anden overforbrugsårsag udspringer af noget negativt. Det handler om trost, når vi er i livskrise eller har generelt lavt selvværd. "Jeg har det så dårligt, og det er synd for mig, så jeg må hellere købe noget for at blive glad," kunne argumentet lyde.

– Hvis jeg skal sige det lidt groft, så møder jeg mange folk, som er umodne. Deres virkelighed og deres drømme er meget langt fra hinanden. Nogle har måske en kontorassistent-løn, men mener alligevel, at de kan bo i et hus på 280 kvadratmeter med varme i gulvet og rosentræ i køkkenet og tage 14 dage til Thailand på femstjernet hotel hvert år, forklarer hun og understreger, at første skridt på vejen mod at få råd til sine drømme er at have nogle realistiske drømme. Det er blevet en hel del nemmere, efter at finanskrisen har skruet drastisk ned for bankernes lyst til at låne os penge til mere forbrug.

Mette Reissmann sammenligner det at få styr på økonomien med at holde op med at ryge eller drikke eller gå på slankekur.

– Det er helt parallelt. Det man har allermost lyst til, er det, der er værst for dig – hvad enten det er at ryge, drikke, spise en flødeskumskage eller bruge nogle penge, du ikke har.

BA-BU-BUDGET

Hvis man kan se, at der ryger flere penge ud af kontoen, end der går ind, skal man handle.

– Når enderne ikke når sammen, og økonomien bliver noget, der giver ondt i maven, så handler det om hurtigst muligt at få familiens økonomi på skadestuen, mener Ann Lehmann Erichsen.

På budgetskadestuen skal man nøje opliste alle indtægter og udgifter. Hvis man opdager, at tallene ikke rigtig når sammen på bundlinjen, så må man finde ud af, hvad medicinen er. Det kan være man skal skære nogle af udgifterne fra. Måske skal man løbe en tur i stedet for at gå i fitnesscenter og have madpakke med i stedet for at bruge en 50'er hver dag i kantinen. Det kan også være, at det giver mening at lægge lånene om eller sælge bilen og tage cykel og tog i stedet.

– Tit handler det om at lave sine vaner om. Nogle af tingene kan man klare selv, andre skal man måske tale med sin bank eller kreditforening om, siger hun.

Det vigtigste er, at man gør noget.
– Det dur bare ikke at gå med økonomiske skyklapper på. Det hører med til at være voksen, at man passer på sig selv og sine børn. Og for at kunne gøre det, må man passe på sin økonomi. Det kan gøre en kæmpeskel at have styr på sin økonomi, for det er jo med

Hvad vil banken ha'?

Når du skal i banken og bede om et lån til en bolig eller andet, er det en god idé at have følgende med:

- Dine tre sidste lønsedler
- Dine skattepapirer
- Dit budget (så du kan lige så godt lave det!) med indtægter og udgifter og rådighedsbeløb.
- Alle banker stiller krav om et bestemt månedligt rådighedsbeløb. Rådighedsbeløbet er de penge, du har til mad, tøj og fornøjelser, når alle faste udgifter er betalt. Bankerne kan for eksempel stille krav om, at der skal være et beløb i budgettet på omkring 5.000 kroner for en voksen, 9.000 kroner for to voksne og 2.000 kroner pr. barn.

Kilde: www.banktorvet.dk og Danske Bank.

til, at du kan give din familie de rammer, de drømmer om. Mange vil faktisk opdage, at der nogle gange ikke skal så meget til at få ens drømme til at gå i opfyldelse, siger Ann Lehmann Erichsen.

– Hvis du har hånd i hanke med dit budget, undgår du alle de søvnløse nætter. Der er ingen af os, der får alt, hvad vi peger på, men hvis man laver en aktiv økonomisk prioritering og vælger noget andet fra, så kan det måske godt lade sig gøre at få det hus, man så gerne vil have, siger hun. ✨

Lån for begyndere Alle de tre nedenstående lån kan i princippet gøres afdragsfri.

AFDRAGSFRI LÅN

POINTEN: Du betaler kun af på renterne og afdrager derfor ikke på selve lånet. Hvis du har et afdragsfrit lån på to millioner kroner, skylder du altså også to millioner kroner om ti år.

Lige omkring halvdelen af de danske boligjere har afdragsfrit lån.

BAGSIDEN: Du afdrager ikke en øre på gælden, men bliver ved med at skyldte hele beløbet. På et tidspunkt skal du begynde at afdrage – eller lægge lånet om. Til gengæld er to millioner mindre værd om 20 år.

Passer dig ... hvis du gerne vil holde udgifterne til bolig i bund i en periode, for eksempel når du har små børn og mange udgifter.

RENTETILPASNINGSLÅN ... HVIS DU ER KLAR TIL RISIKO

Kaldes også flekslån eller variabelt forrentede lån.

RENTERNE: Svinger i takt med Nationalbankens rente – heraf navnet rentetilpasning.

POINTEN: Når renten er lav, betaler du mindre i rente, end når renten er høj. Det er smart for din økonomi, når renten er lav. Hvis renten stiger, kan det blive en dyr fornøjelse.

BAGSIDEN: Du kan få nogle økonomiske lussinger, for det er svært at forudsige rentens bevægelser.

Passer dig ... hvis du godt kan lide at holde øje med samfundsøkonomien, er risikovillig og ikke vil betale mere end højst nødvendigt.

FASTFORRENTEDE LÅN ... HVIS DU ER TIL LIVREM OG SELER

RENTEN: Ligger fast i hele lånets løbetid.

POINTEN: Du bliver aldrig overrasket. Dine afdrag og renter ligger fast til lånet er betalt ud – eller du lægger det om.

BAGSIDEN: Du kommer formentlig til at betale mange flere penge for din bolig, fordi du ikke får glæde af det, når renten er lav.

Passer dig ... hvis du ikke orker overraskelser i økonomien – hverken positive eller negative.

KOMBINATIONSLÅN ... HVIS DU VIL LIDT AF DET HELE

RENTERNE: Den ene del af lånet er fastforrentet, den anden del er med variabel rente.

POINTEN: Du kombinerer sikkerheden fra fastforrentede lån og risikoen ved rentetilpasningslån.

BAGSIDEN: Du får ikke hele sikkerheden ved fastforrentede lån og heller ikke hele gevinsten ved rentetilpasningslån.

Passer dig ... hvis du ikke er villig til at løbe risikoen ved at have hele lånet fastforrentet, men samtidig gerne vil betale lidt mindre, når renten er lav.